Jolsvai András

Van Gogh van

Az ember él a gyanúperrel. Mostanában gyakran járhat úgy ugyanis, hogy azt hiszi, kiállításra megy, pedig nem: ezek a digitális szemfény- (és zsebpénz-)vesztések arról ismerszenek meg, hogy egyetlen művet sem láthatunk eredetiben – másolatok, nagyítások, számítógépes variációk (vagyis egyszerű reprodukciók) hivatottak helyettesíteni az igazi művészi élményt. És ezt a tényt a rendezők igyekeznek elhallgatni előlünk. Budapesten is egyre nagyobb a divatja ennek a pszeudo-

élménynek, láttam egy ál-Dalit nemrégiben, és mostanában egy Van Gogh hódít a BOK Csarnokban, ahol minden van, ami szemszájnak ingere, csak éppen Van Gogh nincs.

Amikor a trieszti rakparton megláttam a hívogató plakátsort az ottani Van Gogh-kiállításra, először csak legyintettem: ez is csak porhintés lehet. Egy kétszázezres határváros

(mely, mellesleg szólván, hol ezen, hol azon az oldalán találta magát a határnak) kicsiny múzeuma hogyan is volna képes egy tőrőlmetszett Van Gogh-tárlatot összehozni, amikor a világ

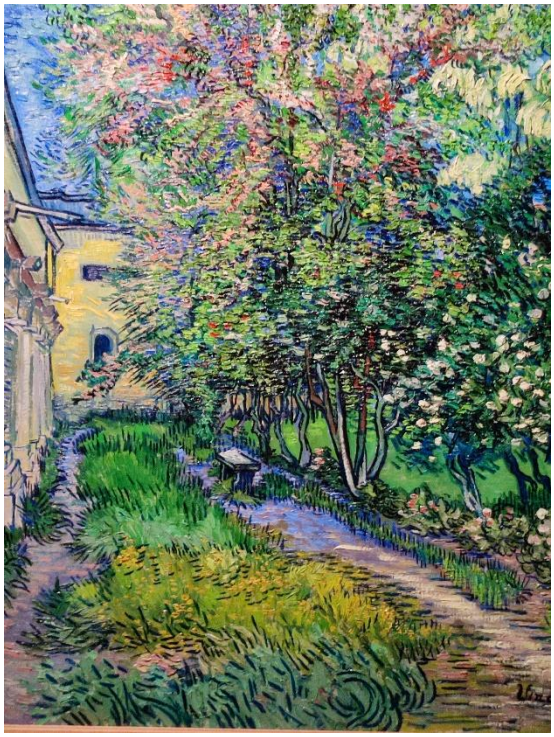
legnagyobb múzeumai állnak vinnyogva sorba, hogy – mondjuk – húsz év múlva bemutathassák a nyughatatlan lelkű holland zseni munkásságát.

De mivel a Museo Revoltellát egyébként is látni akartam (merthogy ez egy jómódú kereskedőcsalád otthona volt eredetileg, az ő műgyűjteményükből nőtt ki aztán a múzeum, de a hajdani villa egésze bejárható, és az ember megismerheti, hogyan élt a trieszti felső tízezer a tizennyolc-tizenkilencedik században, amikor ez a hely még a Habsburg Birodalom harmadik legnagyobb városa volt), s minthogy a mondott tárlatot is ott ren-

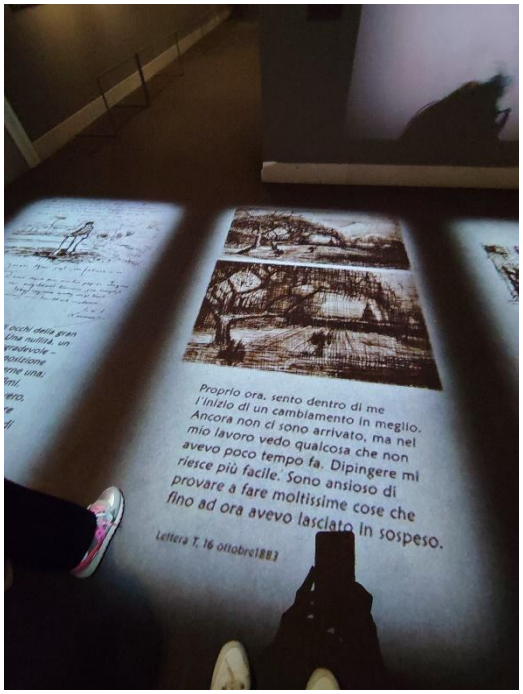

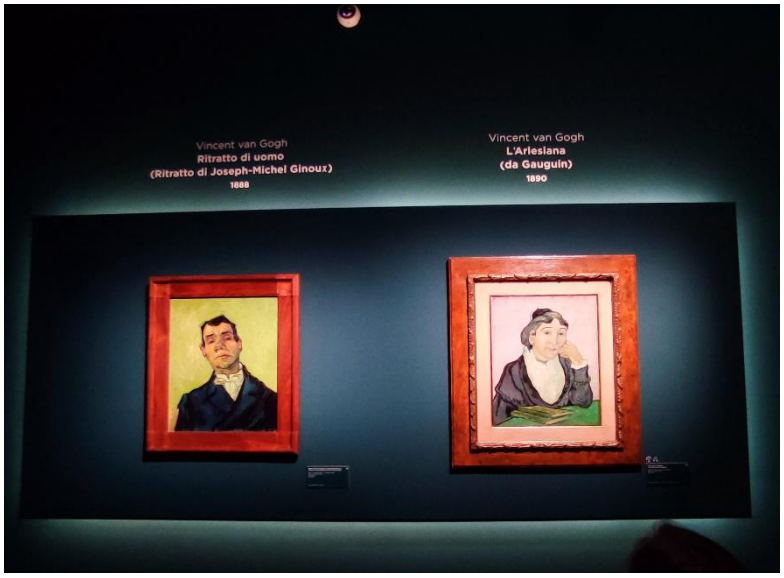
dezték (merthogy a Revoltella – ez a hajdani család neve – az állandó kiállítás mellett időszakiakat is bemutat), a tenyerembe csaptam, kivéve belőle utolsó centjeimet, és azt mondtam magamnak, egy életem, egy halálom, csak megnézem ezt a vangoghozást én, legfeljebb majd szidom, mint a bokrot, ahogy szoktam, felpanaszolva, hogyan teszi tönkre a számítástechnika egyeduralma és az amerikai gigantomániába oltott hamburgerkultúra az európai hagyományt.

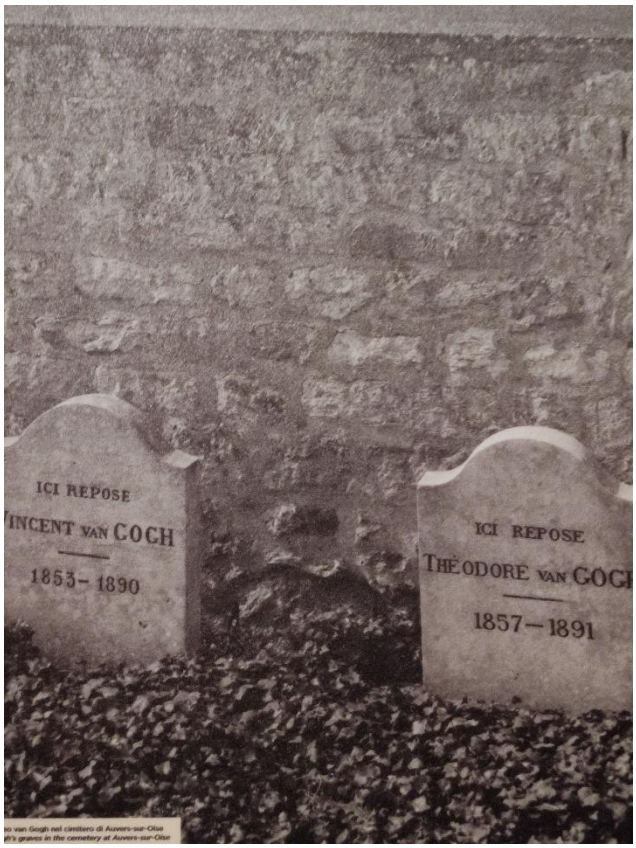
Na, erre mi történik: látok egy minden tekintetben hibátlanul rendezett, gazdag tárlatot, olyat, amelyik beengedi és felhasználja a digitalizáció minden előnyét, de nem csapja be a látogatót, rengeteg eredeti művel kedveskedik, és – főleg a grafikai szekcióban – sok-sok olyannal, amelyek az igazi Van Gogh-fanok előtt is jószerivel ismeretlenek voltak eddig. És mindehhez kiváló magyarázó szövegek, részletes képismertetések, életrajzi adatok társulnak (két nyelven, angolul és olaszul), éppen eltalálva azt a tartományt, amely tud újat mondani az életmű legjobb ismerőinek is, de eligazítja azokat is, akik most találkoznak először a festő életével, életművével. Ez, higgyék el, nagyon ritkán szokott sikerülni.

Hogyan lehetséges mindez? Két válaszom van. Az egyik, hogy itt egy vándorkiállításnak voltunk tanúi (ha így van, azért ezt nem kellett volna eltitkolni

a látogatók elől), a másik, hogy a trieszti muzeológusok különlegesen jó viszonyt ápolnak a Kröller-Müller Múzeum illetékeseivel. (Egyébként ez az első variáció esetében sem árt.) Akárhogy is van, azt a kiállítást fel is kellett építeni, meg kellett szerkeszteni, és ehhez a jó viszony kevés. (De elengedhetetlen.) Ha eddig nem lett volna világos, a tárlat anyaga – a digitális szekció kivételével, ahol a legismertebb műveket vagy azok részleteit dolgozták fel – az otterloi (a falu ma már Ede-hez tartozik, az meg ott van Hollandia német határán: csak hogy tanuljanak) Kröller-Müller Múzeum gyűjteményéből származik. A múzeumról annyit érdemes tudni, hogy 1938-ban nyílt meg, és mintegy 400 000 művel dicsekedhet, meg Hollandia legnagyobb nemzeti parkjával, de ne vesszünk el a részletekben. Helena Müller, a fundator meg arról, hogy az elsők között ismerte fel Van Gogh zsenialitását, már akkor, amikor a kortársak még őrült dilettánsnak tartották a festőt, és ebből következően övé lett a világ második legnagyobb Van Gogh-gyűjteménye, mely mintegy 90 festményt és 185 rajzot tartalmaz.

Na, ezekből került most Triesztbe mintegy félszáz munka, többségük a kezdeti évekből, a szinte hagyományos művek közül, de azért a speciális van gogh-i színkezelés megszületésének meg a szálkás képek megjelenésének folyamatát is végig kísérhetjük.

Nagy élmény, ne hagyják ki: június végéig nyitva lesz, és csak öt óra az út.

Fotó: Tanyi Adrienne